

A magyar gyógyszeripar szolgálatában

Beszélgetés a Szerves Kémiai Intézet vezetőjével

A vegyészet vonatkozásában kormányzatunk gazdaságpolitikája többek között célul tűzte ki a magyar gyógyszeripar fokozott támogatását. Gyógyszeriparunk cikkei ugyanis olyan kereketek a világpiacon, hogy jelentős — mintegy 60—70 százalékban — exportra dolgoznak. Gyógyszeriparunk értékes valutát szolgáltatva népgazdaságunknak. Szlovákia, ha a külföldre látogatott magyarok — akár a laikusok közül valók is — nyitott szemmel néznek körül a gyógyszertárakban, mindent felfedezhetik a magyar gyógyszeripar egy-egy kérését, márkák különlegességét.

Jelentős szerepe van ebben az egyetemeken folyó korszerű kémiai kutatásoknak, általában az egyetemi kutatók és a gyógyszeripar előállítására gyártó gyárak közötti kapcsolatának. E kapcsolat kiépítésében a szegedi Természet-tudományi Kar Szerves Kémiai Intézetének vezetősége példamutatóan jár elől: már 1959-ben kapcsolatot létesített a Kőbányai (volt Richter) Gyógyszergyárral, melynek készítményei ma fokozottan keresettek a világpiacon.

A kapcsolat természetesen nem úgy képzelendő el — hangsúlyozza dr. Kovács Odón igazgató, tanszékvezető docens —, hogy praktisták módon segítjük a gyógyszeripart. A témaválasztást illetően két szelvéstől kell óvakodnunk; nem lehet elefántcsonttoronyba húzódnunk, kizárólagosan elméleti kérdésekre fordítanunk figyelmünket és energiánkat, de nem is foglalkozhatunk olyan gyakorlati, reprodukciós problémákkal, amelyek ipari kutatóintézetek feladat-körébe tartoznak. Azt hiszem, az 1960zeptemberben megkötött együttműködési szerződés megtalálta a helyes arányokat a legelőszöri kapcsolat, egymás segítése tekintetében. E szerződés alapján az „irányított alap kutatás” elve érvényesül, tehát a meggyezés pontjai megfelelnek az egyetemi kutatómunka tudományos jellegének, másrészt —

áttelesen — gyakorlati támogatást biztosítanak a gyár munkájának és ezen keresztül a népgazdaságnak. Sikerteljes tehát a kapcsolatnak olyan formáját kialakítanunk, melyben az intézetre háruló primer feladat az elvi kutatás és a képzés. Magától értetődően az ipar csak olyan elvi kutatást támogat, melynek legalább közvetett eredményei várhatók.

Amolyan „arany közepet” kerestek tehát az együttműködés tekintetében?

Meg is találtuk azzal, hogy 1959-től kezdődően két új kutatási vonalat állítottunk be intézeti kutatómunkánk tematikájába. Az egyik az idegrendszerre ható anyagok hatásával foglalkozó kutatási terület, amelyről három tagú munkaközösség foglalkozik. Tagjai: dr. Földes Sándor és dr. Matkovicz Béla adjunktus, valamint dr. Porszász János, az Eletti Intézet docense. Ők szisztematikusan vizsgálják a gyógyszeripar általánosítható, elvi összefüggéseket kerestek a kémiai szerkezet és a gyógyszer hatás között. Főként az utóbbi 3 év során figyelemreméltó elvi összefüggéseket, elméleti törvényszerűségeket állapítottak meg. Munkájuk során több, mint 250 új anyagot állítottak elő, melyek közül 5 értékes gyógyszernek ígérkezik, 3 pedig jelenleg klinikai kivizsgálás alatt áll.

Tudomásunk szerint a Kőbányai Gyógyszergyár hormonhatású gyógyszerek előállításáról híres. Ebben a tekintetben hogyan működnek együtt?

Tekintettel a jelentős nemzetközi érdeklődésre, a gyárnak valóban „szivükye” az új szteroid hormonok kutatása, új származékok előállítása. Ennek megfelelően alakítottuk ki az együttműködés másik fő területét. Új kutatási témakörünk vonatkozásában mindenképp tájékozódni kellett a nemzetközi eredmények tekintetében. A kutatás különleges módszereinek elsajátítására egész sor tanulmányutat szerveztünk. Matkovicz Béla dr. és Weisz Imre dr. egy-egy évet töltött Svédországban — Halmos Miklós dr. 3 hónapig Csehszlovákiában, Weiszné Vincze Irén dr. 3 hónapig az NDK-ban tanulmányozta a kérdéses anyag-sorozat foglalkozó társintézmények kutatásait és módszereit. Magam a fenti helyeken kívül a Szovjetunióban jártam igen eredményes tanulmányúton. Miután a nemzetközi eredményeket felmértük, munkához láttunk, és az első jelentősebb készítmény-gyűjteményt is leadhatjuk már ez év végére a Kőbányai Gyógyszergyár farmakológiai laboratóriumának, — mintegy húszszázötöt. Ezek az anyagok részben nemi hormonok, részben az anyagcsere fokozására, a leromlott fizikum felerősítésére szolgálnak. Olyan irányú kutatásokat is végzünk újabb, amelyek az érendszerre ható anyagokkal, valamint a születésszabályozás gyógyszerrel kapcsolatosak. Az utóbbi kutatási terület világszerte igen fontos terület, s leglényegesebb problémája a mellékhatásoktól mentes, olcsó anyag előállítása, tekintettel a várható nagy keresletre. A fentiek mellett újabbban Bernáth Gábor dr. tanárségét olyan új típusú vegyületcsoport előállításával is foglalkozik, melytől a gyár vezetősége a vegetatív idegrendszer zavaraival kapcsolatosan jelentős eredményeket vár.

Ezekre a kutatási eredményekre vonatkozóan történt-e már tudományos igényű publikálás?

Epp a közeli hetekben megtartandó londoni kongresszuson, a Tiszta és Alkalmazott Kémia Nemzetközi Uniójának 19. kongresszusán fogunk beszámolni kutatásaink legújabb eredményeiről. Három előadást nyújtottunk be a Kongresszus előkészítő bizottságnak: egy tisztán elméleti tárgyat, mely a szom-

zedós csoportoknak a reakcióban való részvételével foglalkozik; a másik két előadás épp a szteránvázis hormonok vizsgálatában elért eredményekkel kapcsolatos. Az első téma kidolgozásában Schneider Gyula dr. és Láng Kornélia, a másik kettőben Halmos Miklós dr., Matkovicz Béla dr. és Góndos György dr. oktatók, illetve kutatók vettek részt.

E kutatásokkal kapcsolatosan vannak-e technikai problémái az intézetnek?

Eddig sem lehetett lényeges panaszunk, ez év végére pedig szinte minden problémánk megoldódik: a Művelődésügyi Minisztérium és egyetemünk vezetősége bőkezű támogatásának eredményeként sikerül év végéig a kutatásokhoz szükséges legkorszerűbb műszereket — több, mint egy millió forint értékben — megkapnunk. E műszerek segítségével a kutatások nemzetközi szintjével lépést tartva tudunk dolgozni. A technikai problémák megoldásában egyébként nagy szerepe van a gyárral való kapcsolatnak is. Kölsönösen segítjük egymást: pl. a gyárnak az 1962. év elejéig nem volt mikroanalitikai laboratóriuma. Ezt a mi intencióink alapján készítették el. Ezen kívül gépek használatának kölcsönös átengedése, kutatók, cse-réjével, nyersanyagellátással segítjük egymást. Utóbbi vonatkozásban főként a gyár segít bennünket: az elmúlt évben például negyedmillió forint értékű, kutatásainkhoz elengedhetetlen vegyszereket kaptunk a gyártól. Összegezve tehát hadd hangsúlyozzam: úgy tapasztaljuk, sikerült az együttműködésnek — olyan egészséges gyakorlatához jutnunk, melyből mindkét intézménynek haszna van — ezzel együtt a népgazdaságnak is, hiszen intézetünk mindenirányú tevékenysége — mind az elvi kutatások, mind a tudományos képzés — a magyar gyógyszeripar fejlődését perspektivikusan szolgálja.

Dér Endre

A közösség így

kovácsolódik egyé

Eredményesen működik a Bolyai Kollégium ifjúsági önkormányzata

A Bolyai Kollégium lakói elsősorban a TTK hallgatói közül kerültek ki. Talán ennek is része van abban, hogy ez a kollégium igen eredményesen halad előre a közönség, a kollektív egységének megteremtésében.

De része van ebben mindennek előtt az ifjúsági önkormányzatnak, amely karöltve az állami vezetéssel jól látja el feladatát. A kollégiumi diákbizottság intézkedéseivel a kollégiumi tagok egyetértésével találkoznak, ugyanakkor a kollégium igazgatója és pártszervezete tag teret biztosít tevékenységük számára.

Irodalom és sport

A fiatalok érdeklődése azonban az irodalomra épp úgy kiterjed, mint a természettudományokra. Kollégiumi irodalmi estre hívták meg a közelmúltban Fenákel Juditot, könyve, „Az élet vídám dolog” megjelenése alkalmából. Az est, amelyen dr. Tóth Miklós beszélt az ifrói eddigi munkásságáról s Bende Ildikó és Molnár Piroška, az Irodalmi Szinpad tagjai olvastak fel a kötet novelláiból, szép sikert aratott.

A kulturális szórakozás mellett a sport, a testgyakorlás feltételeit is igyekeznek a kollégium lakói számára biztosítani. Tornaterem ugyan nincsen, de van futball és pingpong-felszerelés, van expandert helyettesítő gumiszalag és kézisúlyzó, amiket a hallgatók szívesen használnak is.

Szállás helyett — otthon

Mindezek a körülmények hozzájárulnak ahhoz, hogy a diákbizottság irányításával mind előbbre haladjon a Bolyai Kollégium kollektívája az egyé kovácsolás, a közösségi tudat kialakítása útján, s hogy a kollégium ne csak szállás, hanem valóban kedves otthona legyen a Természet-tudományi Kar hallgatójának.

Tóth László

Klinikai sziporkák

Betegbemutatás folyik a tanteremben. Behozták az új beteget. Az előadó felszólít egy hallgatót, kérdezze ki a beteg körülözményét.

A hallgató odamegy a beteghez és első kérdése így hangzik:

Eszméletlen állapotban tet-szett bejönni a klinikára?...

Egy másik vidéki betegről van szó, aki terhességét 9 hónapig eltöltölte, bár egészségügyi intézményben dolgozik.

Az előadó megjegyzi erre: nem érti milyen női közönség lehetett az, aki 9 hónapig el lehet titkolni a terhességet, mert az ilyesmit Szegeden egy óra múlva mindenki tudja...

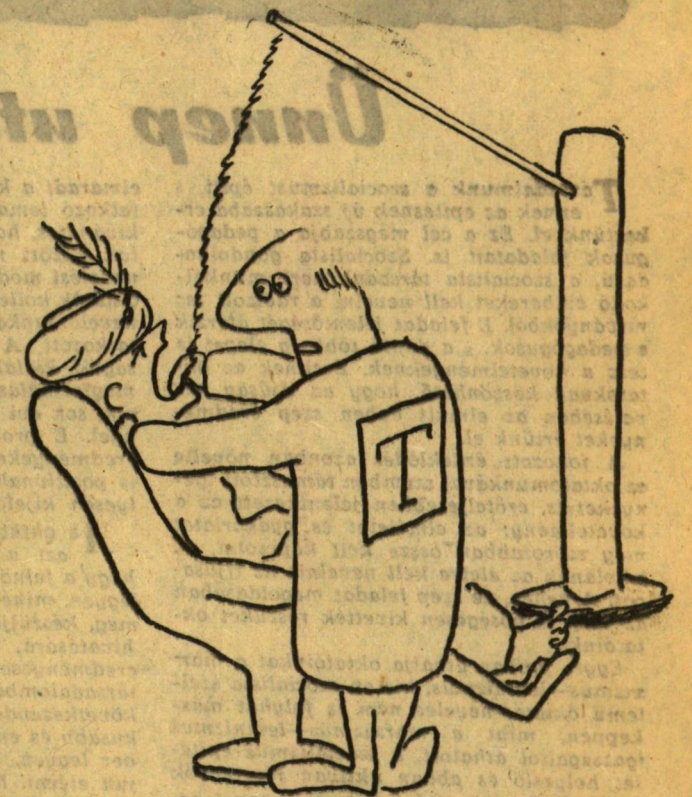
Az előadó gyermekeken végzett orthopaediai műtéteket és járógépeket sorol fel, s ezzel fejezi be előadását: „ha ezek egyike sem vezet eredményre, nem marad más hátra, mint a Taigetos.”

Ugyanez szigorlaton „viz-szahallgatva”: Ha ezek egyike sem vezet eredményre, Taigetosba helyezük a gyermekeket.

Egy öngyilkosjelöltet tette elkövetésének körülményeiről kérdezi orvosa.

Tudja doktor úr, nagyon elkeseredtem, valahogy úgy összejött minden és elhatároztam, hogy meghalok. Este volt, bezárkoztam szobámba, bekapsoltam a rádiót, még meghallgattam a Szabó családot, azután bevettem az altatót...

NEVE TŐ EGYETEM

Hoshigt Gongorson rajza

A tanuló fogász

Ketten találkoznak

Két lány találkozik kollokvium előtt a folyosón. Mérégetik egymást egy darabig szólanul, majd egyikük óvatossan megkérdezi:

— Tudod?

A másik hadarja az előkész választ:

— Egy szót sem!... Csak tegnap fogtam neki. Biztos kirüg... És te? — ránéz a kérdezőre vizsgálódón.

(Belső monológ: — Jól ki-toltam veled anyagom! Ha tudnád, hogy egész héten a könyveket bújtam!)

A másik válasz helyett:

— Tulajdonképpen melyik

könyvet is kellett volna megtanulni?

(Belső monológ: mint elő-ször.)

Kollokvium után a folyosón.

Ketten találkoznak. Az előbbi két lány.

— Hogy sikerült?

Büszke, öntudatos válasz:

— Jeles!... És te? — a hangsúly gunyoros.

— Jeles!

Csalódottan, de mosolyogva egymás nyakába borulnak...

Női fiika.

Szepesi Attila

innen onnan

Június 13-án Szegedre látogató az Egészségügyi Világszervezet küldöttsége dr. P. Van de Calseyde, a világszervezet európai irodájának igazgatója vezetésével. A küldöttség tagjai voltak: J. Cotrell, az iroda seiyettes igazgatója, és J. Handler, a világszervezet központi tájékoztatói osztályának vezetője. A vendégek ellátogattak a szegedi Orvostudományi Egyetem rektori hivatalába, ahol dr. Rávnay Tamás rektor rendezett fogadást a tiszteltükre. Ezt követően városnézésen vettek részt. Június 14-én az egyetem intézetelt és klinikáit látogattak meg.

Új művészt próbáltak ki a szegedi Sebészeti Klinikán. A nagyméretű, csaknem százezer forint értékű készüléket — melyből az idén három készítenek megyénkben NDK-beli megrendelésre — a Hódmezővásárhelyi Elektrofém Ktsz. szakemberei készítették el.

A Varsói Kultúra és Tudomány Palotájában megtartották a Nemzetközi Világ-úrkutatási Bizottság VI. közgyűlését, valamint az úrkutatás problémáival foglalkozó IV-ik nemzetközi konferenciát. A közgyűlésen első ízben vett részt magyar delegáció, melyet Egyed László professzor, akadémiai le-velező tag, a magyar Tudományos Akadémia úrkutatási bizottságának titkára vezetett.

Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem román tanszékén ünnepi megemlékezést tartottak a tanszék fennállásának 100-ik évfordulója alkalmából. Az ünnepség keretében Petrusán György V. éves hallgató ismertette a hallgatói kollektíva által készített „100 éves a román nyelvű oktatás a budapesti egyetemen” c. dolgozatot. Ezt követően Tamás Lajos tanszékvezető professzor méltatóta az évforduló jelentőségét. Az ünnepségen megjelentek a budapesti román nagykövetség képviselői is.

Megnyílt a budapesti állatkertben az ország első biológiai ismeretterjesztő mozija. A Barlang-moziban minden szombaton és vasárnapon természet-tudományi vonatkozású filmeket vetítenek.

A tudományos békekonferencia osztrák vendége dr. Georg Fuchs, a bécsi Ferenc József Kórház röntgen intézetének vezetője, az Osztrák Hiroshima Bizottság tagja kedden délután látogatást tett a Szegedi Röntgen Klinikán, ahol a klinika igazgatójával dr. Szentes Tibor professzorral és munkatársával a korszerű sugárterápiás és röntgen diagnosztika kérdéseiről szakmai-tudományos megbeszélést folytatott.

A moszkvai egyetemen tudományos ülést tartottak az orosz helyesírási reformról. Alekszandr Jefimov, a filo-

lógiai tudományok doktora közölte, hogy az új reform megkönnyíti a helyesírást, ugyanis az a lényege, hogy az orosz helyesírás a lehető legközelebb kerüljön a kiejtéshez, az élő, beszélt nyelvhez.

Az Alföld östörténetének problematikájáról rendezett kétnapos tudományos tanácskozást június 6-án és 7-én a József Attila Tudományegyetem östörténeti és régészeti intézete a Móra Ferenc Múzeummal együttműködésben. A Csongrád megyei és a szegedi kutatókon kívül több ismert fővárosi történetész és régész is részt vett az ülésszakon, melyen három témakör, a neolitikum és eneolitikum, továbbá a korai és késői vaskor történetének kérdéseit vitatták meg az Alföld vonatkozásában.

A budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetem a régi Pannónia szálló helyén épített újja a Zrínyi Ilona leánykollégiumot. A kollégium a jövő évben válik teljes egészében használhatóvá, s a mintegy 560 férőhelyes épület az egyetem legnagyobb kollégiuma lesz. A terv szerint az első részt 1963. novemberében, a többi 1964. áprilisában adják át a diákoknak.

Az Egészségügyi Minisztérium a budapesti gyógyszer-tudományi kar végzős hallgatói számára, az állami vizsga előtti szakmai gyakorlat helyeként, 140 gyógyszer-tudományi állást biztosított. Ebből 18 budapesti. Gyárba és egyéb intézményekbe 26 hallgatót javasolt az elosztó bizottság.